

QIPRO kundër TURQISË

(kërkesa nr. 25781/94)

10 maj 2001

heshtja dhe mosveprimi i autoriteteteve shtetërore në lidhje me rastet e njoitura të zhdukjes së personave përbën shkelje të nenit 2

I. Faktet kryesore

1. Kjo çështje kishte të bënte me gjendjen që ekzistonte në Qipron veriore që nga fillimi i operacioneve ushtarake në këtë vend nga ana e Turqisë, në korrik dhe gusht 1974 dhe nga ndarja e vazhdueshme e territorit të Qipros që prej asaj kohe. Në lidhje me këtë gjendje Qipro ka pretenduar gjithmonë se Turqia ka shkelur vazhdimisht Konventën në territorin e Qipros së veriut pas miratimit të dy raporteve të Komisionit Evropian të të Drejtave të Njeriut në lidhje me dy kërkesa të mëparshme të paraqitura nga ana e Qipros kundër Turqisë.

II. Vendimi i Gjykatës

2. Përpara Gjykatës Qiproja pretendonte shkelje të Neneve 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 17 dhe 18 të Konventës dhe të Neneve 1 dhe 2 të Protokollit 1 të saj. Sipas Qipros këto Nene ishin shkelur për shkak të praktikës administrative në shtetin e paditur. Pretendimet qipriote kishin të bënин me momentet vijuese: zhdukja e personave me origjinë greko-qipriote si dhe e të afërmve të tyre; cenimi i shtëpive dhe pronave të personave të shpërngulur; kushtet e jetesës të greko-qipriotëve në rajonin e Karpas në Qipron veriore; si dhe ankime të turko-qipriotëve, përfshirë anëtarë të komunitetit cigan që jeton në veri të Qipros.

A. Pretendimet paraprake

3. Në lidhje me mohimin e Turqisë për mungesë përgjegjësie në bazë të Konventës në lidhje me pretendimet e ngritura kundër saj, Gjykata ishte e mendimit se faktet mbi të cilat bazoheshin pretendimet e kërkesës ishin brenda juridikzionit të Turqisë sipas kuptimit të Nenit 1 të Konventës dhe për këtë arsyе angazhonin përgjegjësinë e Turqisë në bazë të saj.

B. Në lidhje me themelin e çështjes

a) *zhdukja e personave greko-qipriotë apo e të afërmve të tyre*

4. Provat e sjella përpara Gjykatës nuk arrinin të nxirrin në pah aq sa duhej që të gjithë personat e zhdukur ishin vrarë në rrethana që angazhonin përgjegjësinë e shtetit të paditur dhe për këtë arsyе nuk konstatoi shkelje të Nenit 2 në këtë pikë. Nga ana tjetër, Gjykata konstatoi se ka pasur një shkelje të vazhdueshme të Nenit 2 në lidhje me mosveprimin e autoriteteve të shtetit të paditur për të drejtuar një hetim efektiv në lidhje me vendndodhjen dhe fatin personave greko-qipriotë të cilët ishin zhdukur në rrethana që përbënin kërcënim për jetën.

5. Megjithëse ajo vuri re se nuk ishte evidente që, gjatë periudhës që u mor në analizë, ndonjë nga personat e zhdukur kishin qenë në kushtet e heqjes së lirisë, Gjykata vendosi që ka pasur një shkelje të vazhdueshme të Nenit 5 për shkak të mosveprimit të autoriteteve të shtetit të paditur për të ndërmarrë një hetim efektiv mbi vendndodhjen dhe fatin personave greko-qipriotë të zhdukur në lidhje me të cilët kishte një pretendim të bazuar sipas të cilës ata kishin qenë nën mbikëqyrjen e autoriteteve turke në kohën kur ishin zhdukur.

6. Përsa u përket të afërmve të personave greko-qipriotë të zhdukur, Gjykata vendosi se ka pasur një shkelje me karakter të vazhdueshëm të Nenit 3. Sipas mendimit të saj heshtja e autoriteteve të shtetit të paditur përballë shqetësimëve reale të të afërmve arrinte në nivelin e një ashpërsie që mund të kategorizohej si trajtim çnjerëzor.

b) *banesat dhe pronat e personave të shpërngulur*

7. Gjykata mbajti qëndrimin se ka pasur një shkelje të vazhdueshme të Nenit 8 për shkak të refuzimit për të lejuar kthimin e ndonjë prej personave greko-qipriotë të shpërngulur nga shtëpitë e tyre në veri të Qipros. Për më tepër, Gjykata vendosi se ka pasur një shkelje të vazhdueshme të Nenit 1 të Protokollit 1 për shkak të faktit që pronarëve të pasurive të paluajtshme në veri të Qipros po u mohohej posedimi, gëzimi dhe disponimi i pronave të

tyre si dhe çdo mundësi kompensimi për ndërhyrjen ndaj të drejtës së tyre të pronës. Gjykata vendosi gjithashtu që ka pasur shkelje të Nenit 13 për shkak të mohimit ndaj greko-qipriotëve të larguar nga Qipro e veriut të çdo mjeti efektiv për të kundërshtuar ndërhyrjet me të drejtat e tyre në bazë të Neneve 8 dhe Nenit 1 të Protokollit 1.

- c) *kushtet e jetesës së greko-qipriotëve në rajonin e Karpas në Qipron veriore*
- 8. Gjykata shprehu mendimin se kishte pasur një shkelje të Nenit 9 ndaj greko-qipriotëve që jetonin në veri të Qipros. Gjykata vendosi gjithashtu se kishte pasur shkelje të Nenit 10 në lidhje me këta greko-qipriotë për shkak se librat e shkollës të destinuara për përdorim prej tyre në shkollat fillore i ishin nënshtuar masave të tepruara të censurës.
- 9. Gjykata u shpreh në vijim se ka pasur një shkelje të vazhdueshme të Nenit 1 të Protokollit 1 ndaj greko-qipriotëve që jetonin në veri të Qipros në lidhje me faktin se e drejta e tyre e gëzimit paqësor të pronave të tyre nuk ishte garantuar në rastin e një largimi të përhershëm nga territori në fjalë si dhe për faktin se, në rast vdekjeje, të drejtat e trashëgimisë të personave që jetonin në jug të Qipros nuk njiheshin.
- 10. Gjykata vendosi gjithashtu se ka pasur shkelje të Nenit 2 të Protokollit 1 për shkak se nuk kishte pasur mundësi të përshtatshme shkollimi tetëvjeçar për greko-qipriotët që jetonin në veri të Qipros.
- 11. Në vijim Gjykata konstatoi se ka pasur shkelje të Nenit 3 të Konventës për shkak se greko-qipriotët që jetonin në zonën e Karpasit në veri të Qipros i ishin nënshtuar një diskriminimi që arrinte deri në trajtim degradues. Ajo vuri në dukje në këtë kuadër se popullsia greko-qipriote e zonës së Karpasit ishte detyruar të jetonte në situata izolimi dhe se anëtarët e saj kontrolloheshin dhe u kufizoheshin lëvizjet dhe se ata nuk kishin mundësi të ripërtërinin dhe zhvillonin bashkësinë e tyre. Për Gjykatën kushtet në të cilat kjo popullsi ishte 'dënuar' të jetonte ishin përulëse dhe shkelnin thelbin e nocionit të respektimit të dinjitetit njerëzor të anëtarëve të saj. Trajtimi diskriminues arrinte pra në një nivel ashpërsie sa përbënte një trajtim degradues.
- 12. Gjykata vendosi në vijim se, në një vështrim të përgjithshëm, ka pasur shkelje të Nenit 8 në lidhje me të drejtën e greko-qipriotëve të jetonin në veri të Qipros për respektimin e jetës së tyre private dhe familjare. Në këtë trajtim Gjykata vuri në dukje se popullsia në fjalë i ishte nënshtuar kufizimeve serioze në ushtrimin e këtyre të drejtave, përfshirë këtu mbikëqyrjen e lëvizjeve dhe të kontakteve të anëtarëve të saj. Mbikëqyrja e autoriteteve arriti deri në një prani fizike të agjentëve të sigurimit në shtëpitë e greko-qipriotëve në rastet e vizitave nga persona të tjerë, përfshirë këtu edhe të afërm të familjes.
- 13. Gjykata konstatoi se ka pasur shkelje të Nenit 13 për shkak të mungesës, në praktikë, të mjeteve efektive ndaj ndërhyrjeve nga ana e autoriteteve në të drejtat e greko-qipriotëve që jetonin në veri të Qipros, të drejta të garantuara nga Nenet 3, 8, 9 dhe 10 të Konventës dhe të Neneve 1 dhe 2 të

Protokollit 1.

14. Gjykata vendosi se nuk ka pasur shkelje të Nenit 2 të Konventës të pretenduar për shkak të një praktike të mohimit të ofrimit të shërbimit mjekësor ndaj greko-qipriotëve dhe maronitëve që jetonin në veri të Qipros dhe nuk ka pasur as shkelje të Nenit 5. Në vijim ajo vendosi që nuk ka pasur as shkelje të Neneve 6, 11, dhe Nenit 1 të Protokollit 1.

d) të drejtat e turko-qipriotëve, përfshirë edhe anëtarët e komunitetit cigan, që jetojnë në veri të Qipros

15. Gjykata konstatoi se ka pasur shkelje të Nenit 6 në lidhje me praktikën ligjore të autorizimit të gjykimit të civilëve nga gjykatat ushtarake.

C. Në lidhje me Nenin 41

16. Gjykata vlerësoi se çështja e zbatimit të Nenit 41 të Konventës në këtë rast nuk ishte gati për t'u vendosur dhe e shtyu atë për një kohë më të vonë.